

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ**
**ФИТОСАНИТАР ХАВФНИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ, ФИТОСАНИТАРИЯ
ЧОРАЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ ВА БЕКОР ҚИЛИШ ТАРТИБИ
ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини чуқур қайта ишлаш ва озиқ-овқат саноатини янада ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 2019 йил 29 июлдаги ПҚ-4406-сон [қарорига](#) мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш, фитосанитария чораларини қўллаш ва бекор қилиш тартиби тўғрисидаги низом [иловага](#) мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг аграр ва озиқ-овқат соҳаларини ривожлантириш масалалари бўйича маслаҳатчиси А.Д. Вахабов ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси бошлиғи И.К. Эргашев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А. АРИПОВ

Тошкент ш.,
2020 йил 19 февраль,
99-сон

Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 19 февралдаги 99-сон [қарорига](#)
ИЛОВА

**Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш, фитосанитария чораларини қўллаш
ва бекор қилиш тартиби тўғрисида**

НИЗОМ

1-боб. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом фитосанитар хавфни таҳлил қилиш, фитосанитария чораларини қўллаш ва бекор қилиш тартибини белгилайди.

2. Мазкур Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланади:

расмий кураш — карантиндаги зарарли организмларни йўқ қилиш ёки тарқалган ҳудудини чеклаб қўйиш, шунингдек, тартибга солинадиган, карантин остида бўлмаган зарарли организмларни бошқариш мақсадида мажбурий фитосанитария тартиб-қоидаларини қўллашни таъминлаш бўйича фаол чоралар;

фитосанитар таҳлил натижаси — зарарли организмнинг хавфлилик даражасини аниқлаш ва унга қарши қўлланиладиган зарур фитосанитария чоралари интенсивлигини белгилаш мақсадида ўтказиладиган биологик ёки бошқа илмий ва иқтисодий маълумотларни баҳолаш натижаси;

фитосанитария чораси — карантиндаги зарарли организмларнинг кириб келиши ёки тарқалишининг олдини олишга, шунингдек, тартибга солинадиган, карантин остида бўлмаган зарарли организмларнинг иқтисодий таъсир кўрсатишини чеклашга қаратилган (кўздан кечириш, таҳлил, назорат, тақиқ кўйиш ва бошқалар) қонун ҳужжатлари, регламент ёки расмий тартиб;

фитосанитар хавф — зарарли организмнинг кириб келиши ва тарқалиш эҳтимоли ҳамда у билан боғлиқ иқтисодий оқибатлар даражаси;

фитосанитар хавфни баҳолаш — зарарли организмларнинг карантиндаги зарарли организм деб белгиловчи мезонларга мувофиқлигини аниқлаш, унинг кириб келиши, мослашиши ва тарқалиш эҳтимолини баҳолаш, шунингдек, потенциал иқтисодий ва экологик оқибатларни аниқлаш жараёни;

фитосанитар хавфни бошқаришни баҳолаш — фитосанитар хавфни таҳлил қилишнинг баҳолаш босқичида аниқланган хавфга таъсир қилиш йўллари белгилаш, уларни қўллаш самарадорлигини баҳолаш ва энг мақбулини танлашдан иборат.

2-боб. Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш

3. Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси (кейинги ўринларда Инспекция деб аталади) томонидан амалга оширилади ҳамда организм зарарли эканлигини, тартибга солиниши кераклигини ва унга қарши фитосанитария чоралари қандай даражада таъсирчан эканлигини аниқлаш мақсадида биологик ёки бошқа илмий ва иқтисодий маълумотларни баҳолаш, шунингдек, Ўзбекистон Республикасида карантин аҳамиятига эга бўлган зарарли организмлар рўйхатини шакллантириш ва қайта кўриб чиқиш жараёнидан иборат.

4. Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш методикаси Инспекция томонидан тасдиқланади ва фитосанитар хавф таҳлили тизимида доир халқаро талабларига мувофиқ унга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилади.

5. Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш методикасида фитосанитар хавфни таҳлил қилишнинг тегишли босқичида чоралар ва уларни амалга ошириш тартиби белгиланади.

6. Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш уч босқичда амалга оширилади:
хавфни таҳлил қилиш жараёнини бошлаш (дастлабки босқич);
фитосанитар хавфни баҳолаш;
фитосанитар хавфни бошқаришни баҳолаш.

7. Инспекция томонидан фитосанитар хавфни таҳлил қилиш тўғрисидаги қарор қуйидаги ҳолларда қабул қилинади:

зарарли организм кириб келишида потенциал хавф мавжуд бўлиши ва тарқалиш йўллари аниқланганда;

фитосанитария чораларини қўллашни талаб қиладиган зарарли организм аниқланганда.

8. Инспекция фитосанитар хавфни баҳолашда тегишли вазирликлар ва идоралар, ўсимликлар ҳимояси ва карантини соҳасидаги илмий-тадқиқот муассасалари, аккредитациядан ўтган лабораториялар, шунингдек, хорижий

экспертлар ва маслаҳатчиларни белгиланган тартибда шартнома асосида жалб қилиши мумкин.

9. Фитосанитар хавфни баҳолаш натижасига кўра, Инспекция томонидан Фитосанитар хавфни бошқаришни баҳолаш зарурлиги тўғрисида қарор қабул қилинади.

3-боб. Фитосанитар хавфни таҳлил қилишнинг дастлабки босқичлари

10. Фитосанитар хавфни таҳлил қилишнинг дастлабки босқичи зарарли организмни аниқлаш ва унинг муайян фитосанитар хавфли зоналарда (худудларда) тарқалиш йўллари аниқлашдан иборат.

11. Зарарли организм кириб келиши хавфи мавжуд бўлган янги тарқалиш йўллари аниқланганда, Ўзбекистон Республикасига илгари олиб кирилмаган карантин остидаги маҳсулот олиб кирилишида, илмий-тадқиқот ва селекция мақсадида ўсимликларнинг янги турларини импорт қилишда, қадоклаш орқали, почта жўнатмалари, чиқинди, юк, қўл юки ва бошқа йўллар билан табиий тарқалганда, фитосанитар хавф таҳлили ўтказилади.

Бунда зарарли организмнинг тарқалиш йўллари аниқланганлиги тўғрисидаги маълумот ҳар қандай расмий манбалардан, маълумотлар базаларидан, илмий ва бошқа адабиётлардан олиниши мумкин.

12. Фитосанитар хавф таҳлили маълум бир худудда (минтақада) зарарланиш ўчоғи аниқланганда, импорт қилинадиган маҳсулотларда, илмий-тадқиқотлар натижасида ва бошқа ҳолатларда зарарли организмлар аниқланганда, фитосанитар хавф таҳлили ўтказилади.

Зарарли организм аниқланиши билан боғлиқ фитосанитар хавф таҳлили маълум бир худудда (минтақа) зарарланиш ўчоқлари аниқланганда, зарарли организм импорт қилинаётган маҳсулотларда ёки илмий-тадқиқот натижасида ва бошқа ҳолларда аниқланганда ўтказилади.

13. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, «Ўзагрокимёҳимоя» акциядорлик жамияти, Фанлар академиясининг ўсимликлар карантини ва ҳимояси соҳасидаги илмий-тадқиқот муассасалари томонидан ўрганиш ёки мониторинг натижасида аниқланган зарарли организмлар ҳақида Инспекцияга ҳар чоракда ёки зарарли организмлар аниқланган вақтда маълумот берилади.

14. Мазкур Низомнинг [7-бандида](#) кўрсатилган ҳолларда ёки зарарли организм аниқланган вақтдан эътиборан тўқсон кун ичида Инспекция фитосанитар хавфни таҳлил қилиш тўғрисида қарор қабул қилади.

Қўшимча маълумот тўплаш, илмий-тадқиқотлар ўтказиш зарурати туғилганда, фитосанитар хавфни таҳлилини тайёрлаш икки йилгача бўлган муддатга Инспекция томонидан узайтирилиши мумкин.

4-боб. Фитосанитар хавфни бошқаришни баҳолаш

15. Фитосанитар хавфни бошқаришни баҳолаш қуйидаги принципларга асосланади:

«фитосанитария чораларининг иқтисодий самарадорлиги ва амалга ошириш имконияти» принципи — фитосанитария чоралари қўлланилишининг устуңлиги зарарли организм кириб келмаслигидан ва фитосанитар хавф

ўтказилаётган ҳудуднинг иқтисодий оқибатлар таъсири остида қолмаслигидан иборат. Хавфсизликни таъминлашга эришиш учун минимал чораларнинг ҳар бири бўйича самарадорлик даражаси таҳлил қилинади;

фитосанитария чораларининг «минимал таъсир» принципи — қўлланиладиган чоралар кераклигидан ортиқча савдони чегарамаслиги, хавф остида қолган ҳудудни самарали ҳимоя қилиш учун зарур бўлган минимал ҳудудга чоралар қўлланилишидан иборат;

«эквивалентлик» принципи — бир хил натижага эга фитосанитария чоралари муқобил сифатида қўрилиши лозим, агар қўлланилган чоралардан бирида ижобий натижаларга эришилса, қўшимча чоралар қўллаш талаб этилмаслигидан иборат;

«камситишга йўл қўймаслик» принципи — ўрганилаётган зарарли организм фитосанитар хавф ўтказилган ҳудудга мослашган бўлса, импорт жараёнида қўлланиладиган чораларнинг фитосанитар хавф таҳлили ўтказилган ҳудудда қўлланилаётган чоралардан юқори даражада бўлмаслиги керак. Худди шу тарзда, бир хил фитосанитар мақомга эга бўлган экспорт қилувчи давлатларга турли хил фитосанитария чоралари қўлланилмаслиги лозим.

16. Фитосанитар хавфни бошқаришни баҳолаш босқичида Инспекция томонидан «Ўсимликлар карантини тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг [Қонуни](#), ўсимликлар карантини қоидалари ва бошқа қонун ҳужжатлари асосида қуйидаги фитосанитария чоралари қўрилиши мумкин:

юкларга нисбатан уларни олиб киришда ва олиб киргандан сўнг кўздан кечиришда қўлланиладиган текширув ўтказиш шакли, юкни зарасизлантириш, товарга, ундан фойдаланиш ёки унинг тақсимланишига доир чекловлар жорий этиш, шунингдек, муайян маҳсулотни олиб кириш муддатларини белгилаш йўли орқали;

карантин остидаги маҳсулотга нисбатан уни олиб кириш, транзит олиб ўтиш, олиб чиқиш, ишлаб чиқариш, қайта ишлаш, сақлаш, ташиш, сотиш ва йўқ қилишга доир фитосанитария талабларини белгилаш;

Ўзбекистон Республикасига карантин остидаги маҳсулотни олиб киришга тақиқ ўрнатиш ва уни бекор қилиш;

Ўзбекистон Республикаси ёки унинг алоҳида ҳудудларида карантин назоратини ўрнатиш.

17. Бирор бир мақбул чоралар бўлмаганлигини исботлаш, хавфни бошқаришнинг бир ёки бир нечта усулларини танлаш фитосанитар хавфни бошқаришни баҳолаш босқичининг натижаси ҳисобланади.

18. Фитосанитария чоралари қўлланилгандан сўнг Инспекция томонидан доимий мониторинг ва фитосанитария чораларини қайта кўриб чиқиш амалга оширилади.

19. Фитосанитар хавфни таҳлил қилиш натижалари маълум бўлган кундан эътиборан фитосанитария чоралари оммавий ахборот воситаларида, Инспекциянинг расмий веб-сайтида ва «Ягона дарча» божхона ахборот тизимига жойлаштирилади.

5-боб. Транзит юкларга нисбатан фитосанитар хавфни таҳлил қилиш

20. Транзит юкларга нисбатан фитосанитар хавфни таҳлил қилиш соддалаштирилган тартибда, импорт қилувчи ва экспорт қилувчи бир томоннинг ёки иккала томонларнинг ваколатли органлари томонидан олинган ва/ёки ишлаб чиқилган ахборот билан алмашиш орқали амалга оширилади.

21. Транзит юкларда потенциал фитосанитар хавфни аниқлаш мақсадида Инспекция қуйидаги мавжуд маълумотларни тўплайди ва таҳлил қилади:

божхона хизмати органлари томонидан юкга нисбатан қўлланиладиган тартиб-таомиллар;

транзит тарзида олиб ўтилаётган карантин остидаги маҳсулот тури, шунингдек, унинг келиб чиқиш мамлакати;

транзит маҳсулотларни фитосанитар сертификатларини мавжудлиги;

транзит юкларини ташиш воситалари ва усуллари;

транзит юкларга алоқадор бўлган бошқариладиган зарарли организмлар;

маҳаллий ўсимликлар орқали зарарли организмларнинг тарқалиши;

транзит йўналиши тўғрисидаги маълумотлар;

зарарли организмларнинг юкга боғлиқ бўлмаган ҳолда кириб келиш эҳтимоли;

транзит тарзида олиб ўтилаётган юкларга нисбатан тегишли фитосанитария чоралари кўрилганлиги;

қадоқлаш турлари;

юкларни ташиш шартлари.

22. Потенциал фитосанитар хавф аниқланган тақдирда, фитосанитария чораларини техник асослантириш ва зарурлигини белгилаш мақсадида Инспекция транзит тарзида олиб ўтилаётган муайян карантин остидаги маҳсулотга ёки зарарли организмга нисбатан хавф таҳлилин амалга оширади.

23. Хавфни баҳолаш натижаларига кўра, фитосанитар хавфни бошқаришда Инспекция транзит юкларни фитосанитария чоралари қўлланилиши талаб этиладиган ёки талаб этилмайдиган тоифаларга ажратади.

6-боб. Ўзбекистон Республикаси ҳудудига карантин остидаги маҳсулотни олиб кириш ёки транзит тарзида олиб ўтишга тақиқ ўрнатиш ва уни бекор қилиш

24. Бир ёки бир нечта давлатлар, уларнинг алоҳида ҳудудларида ёки мазкур ҳудудларда жойлашган ташкилотларда ишлаб чиқилган карантин остидаги маҳсулотни олиб киришга тақиқ ўрнатилади.

25. Карантин остидаги маҳсулотни олиб киришда қуйидаги ҳолларда тақиқ ўрнатилиши мумкин:

маҳсулотларни фитосанитар сертификати мавжуд бўлмаганлиги;

фитосанитар хавфни таҳлил қилиш натижаларига асосан;

бир ёки бир нечта давлатларнинг ҳудудларида ўсимликлар карантини объектлари ўчоғлари мавжудлиги тўғрисида маълумотга эга бўлганда;

Ўзбекистон Республикасига олиб кириладиган карантин остидаги маҳсулотлардан иборат юкларда ўсимликлар карантини давлат назорати амалга оширилиши вақтида мунтазам равишда ўсимликлар карантини объектлари аниқланганда.

Инспекция томонидан карантин остидаги маҳсулотни олиб киришга ўрнатилган тақиқ экспор қилувчи давлатнинг ўсимликлар ҳимояси ва карантини бўйича миллий ташкилоти ёки бошқа ваколатли органи томонидан берилган расмий материаллар асосида олиб борилган фитосанитар хавф таҳлили жараёнидан сўнг мазкур банднинг учинчи ва тўртинчи хатбошига мувофиқ Инспекция томонидан бекор қилинади.

26. Транзит юкларга нисбатан фитосанитария чораларини қўллаш имкони бўлмаган тақдирда, карантин остидаги маҳсулотлар транзит тарзида олиб ўтилишига тақиқ ўрнатилади.

27. Карантин остидаги маҳсулотни олиб кириш ёки транзит тарзида олиб ўтишга тақиқ ўрнатиш тўғрисидаги қарорда унинг сабаблари, амал қилиш муддати ва кучга кириш санаси кўрсатилади.

28. Карантин остидаги маҳсулотни олиб кириш ёки транзит тарзида олиб ўтишга тақиқ Инспекция томонидан маълум бир муддатга ёки тақиқ сабаблари бартараф этилгунга қадар ўрнатилади.

29. Карантин остидаги маҳсулотни олиб кириш ёки транзит тарзида олиб ўтишга тақиқ ўрнатиш ёки уни ечиш тўғрисидаги қарор, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб кирилиши тақиқланган экиш материаллари, карантин остидаги маҳсулотлар ва уларнинг тарқалиш ҳудудлари Рўйхати Инспекциянинг расмий веб-сайтида ва «Ягона дарча» божхона ахборот тизимида жойлаштирилади.

7-боб. Яқунловчи қоида

30. Ушбу Низом талаблари бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб берадилар.

*(Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 20.02.2020 й.,
09/20/99/0192-сон)*